

Nr 305.

Af herr **Vennersten**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetarskydd.

Med anledning af Kungl. Maj:ts proposition nr 104 med förslag till lag om arbetarskydd och under åberopande i hufvudsak af de skäl, som i bilagda skrifvelse anföras, får jag hemställa,

att nedanstående §§ i den föreslagna lagen erhålla följande förändrade lydelse:

10 §.

Arbetsgifvare må icke använda minderårig i arbete på sådant sätt, att den minderåriges användande skäligen kan anses medföra fara för olycksfall eller för öfveransträngning eller annan menlig inverkan på den minderåriges hälsa eller kroppsutveckling eller för den minderåriga innebära våda i sedligt afseende.

Minderårig skall lämnas erforderlig ledighet för deltagande i kurs för religionsundervisning. Minderårig, som icke fyllt femton år, skall lämnas erforderlig ledighet för deltagande i sådan yrkes- eller fortsatt skolundervisning, som helt eller delvis bekostas af staten eller kommun.

13 §.

Beträffande minderårigs användande till bergverks-, bruks-, fabriks-, handtverks- eller annat industriellt arbete eller till byggnadsarbete, ändå att det ej är att hänföra till industriellt arbete, skola gälla följande bestämmelser:

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 4 saml. 129 häft. (Nr 305—306.) 1

a) Den minderåriges arbetstid må ej öfverskrida tio timmar af dygnet eller sextio timmar i veckan.

Då natur- eller olyckshändelse afbrutit arbetets regelbundna gång, må eftergift från här gifna bestämmelser kunna beträffande minderårig, som fyllt fjorton år, meddelas af vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare för högst en månad och af yrkesinspektionens chefsmyndighet för högst fyra månader.

b) Deltager den minderårige med arbetsgifvarens vetskap i kurs för sådan undervisning, som i 10 § omförmåles, vare arbetsgifvaren skyldig så begränsa den minderåriges arbetstid, att sammanlagda undervisnings- och arbetstiden för dygn ej öfverstiger den i a) af denna § medgifna arbetstid.

c) Den minderåriges arbete skall afbrytas genom lämpliga och, där arbetets natur det medgifver, regelbundet återkommande raster. Under rasterna må den minderårige ej tillåtas att uppehålla sig i arbetslokal, där till följd af arbetets beskaffenhet luften är förorenad af ämnen, hvilka äro skadliga för hälsan; åliggande det, där så är förhållandet, arbetsgifvaren att anvisa lämpligt annat rum, hvarest den minderårige kan under rasterna vistas och intaga sina måltider.

d) Den minderårige må icke användas till arbete å tid mellan kl. 7 e. m. och kl. 6 f. m.; dock må minderårig af mankön, hvilken fyllt femton år, användas till arbete å tid, som nu är nämnd, där hans arbetstid är begränsad till högst åtta timmar af dygnet och arbetet icke oftare än under hvar tredje vecka infaller å tid mellan kl. 11 e. m. och kl. 5 f. m.

Stockholm den 25 april 1912.

Axel Vennersten.

Bilaga.

Herr riksdagsmannen Axel Vennersten, Stockholm.

Efter att hafva tagit del af Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 104 till årets Riksdag med förslag till lag om arbetareskydd, få undertecknade, då vi finna, att vissa bestämmelser i lagförslaget skulle medföra svåra olägenheter för industrien i allmänhet och för vår enskilda bransch, bomullsspinneriet, verka alldeles förlamande, härmed vördsamt fästa uppmärksamheten på berörda bestämmelser och framföra våra önskemål i fråga om sådana ändringar däri, som äro nödvändiga för tillgodoseendet af de intressen, som vi i denna fråga företräda.

Den korta tid, som stått oss till buds efter framläggandet af den nådiga propositionen, har omöjliggjort framläggandet af så fullständig och omfattande utredning beträffande ifrågavarande lagförslags betydelse för industrien, som önskvärdt varit. Vi bifoga emellertid uppgifter från bomullsspinnerier i landet å det antal såväl vuxna som minderåriga arbetare, som äro vid desamma anställda. Här af framgår, att inom denna industrigren minderårig arbetskraft i stor utsträckning användes, och att rätten att använda minderåriga under hela arbetstiden, är af afgörande betydelse för hela denna industrigrens drift och ekonomi. Utan tillgång till minderårig arbetskraft kunna bomullsspinnerierna icke existera, beroende därpå, att spinneriarbetet icke kan tillfredsställande inläras, därest icke detta sker under arbetarnas uppväxtår. Försök, som gjorts att för själfva spinningen inöfva vuxna arbetare, hafva också i regeln misslyckats.

Inom de allra flesta fabriksindustrier gäller på grund af arbetets art och de maskinella anordningarna, drifkraftens beskaffenhet m. m., att arbetet måste samtidigt och under lika lång arbetstid utföras i de olika afdelningarna. I alldeles särskild grad gäller detta om och är oundgängligen nödvändigt i ett bomullsspinneri, där hela arbetet bildar en från maskin till maskin fortlöpande kedja af arbetsprocesser, som äro på det allra närmaste beroende af hvarandra, och inom hvilka produktionen måste vara så afvägd, att under den ena processen lika mycket material förarbetas, som den föregående lämnar. Hvarje störning inom en afdelning inverkar menligt och hindrande inom de öfriga.

Vid spinnerierna kan sålunda olika arbetstid för olika arbetare i stort sedt icke förekomma. Hittills har man visserligen nöjt sig med att minderåriga under 13 år, af hvilka i följd af gällande bestämmelser om skolplikt m. m. blott ett fåtal sysselsatts, endast arbetat 6 timmar, emedan de utan att göra stort gagn under dessa timmar förvärfvat en afsevärd fingerfärdighet, som senare kommer till nytta.

Den föreslagna lagändringen, som sålunda berör för vår industrigren så väsentliga förhållanden, måste väcka allvarliga farhågor. — Vi afse följande stadganden i det föreliggande lagförslaget, nämligen 10 §, andra stycket, 13 § a), andra stycket, och 13 § b), hvilka innehålla: att minderårig d. v. s. arbetare under 18 år skall lämnas erforderlig ledighet för deltagande i kurs för religions- eller sådan yrkes- eller fortsatt skolundervisning, som helt eller delvis bekostas af staten eller kommun; att arbetstiden ej må öfverskrida, för minderårig under 14 år åtta timmar af dygnet eller fyrtioåtta timmar i veckan och för annan minderårig tio timmar af

dygnet eller sextio timmar i veckan; samt att, om den minderårige med arbetsgifvarens vetskap deltagar i sådan undervisningskurs, som ofvan omförmäles, arbetsgifvaren skall vara skyldig så begränsa den minderåriges arbetstid, att sammanlagda undervisnings- och arbetstiden för dygn ej öfverstiger den enligt ofvanstående högst tillåtna arbetstiden.

Det blir enligt vår mening med sådana föreskrifter omöjligt att rationellt drifva bomullsspinnerier med 10 timmars arbetsdag, enär alla arbetare under 14 år skulle komma att vara frånvarande 2 timmar hvarje dag och många arbetare under 18 år på grund af 10 §:s andra stycke, sammanställt med mom. b af 13 §, skulle åtminstone under vissa delar af året kunna komma att vara frånvarande i den utsträckning, att man, då antalet minderåriga arbetare är så stort i förhållande till hela arbetareantalet, med hänsyn till hvad som redan nämnts, utsattes för risk att emellanåt på grund däraf få inställa driften helt och hållet.

Vi kunna ej heller finna, att förhållandena påkalla den skärpning i nu gällande skyddsbestämmelser, som ofvan angifna stadganden innebära. — Det nya lagförslaget utesluter från yrkesarbete minderårig, som icke fyllt 13 år. Denna skärpta skyddsbestämmelse torde ur de flesta synpunkter böra hälsas med bifall såsom innebärande en rationell och praktisk reform; men däremot synes det opåkalladt att betaga minderårig, som fyllt 13 år, rätten att såsom hittills få deltaga i arbetet under den inom yrkena vanliga tiden af 10 timmar per dag. Vore det så, att erfarenheten från de gångna åren verkligen gifvit vid handen, att denna arbetstid visat sig menlig för de 13-åriga arbetarnes vid spinnerier hälsa och utveckling, måste man naturligtvis böja sig för en sådan erfarenhet och medgifva den ifrågasvarande restriktionens berättigande, men detta skäl, det enda reala och fullgiltiga, anföres icke och föreligger enligt vår erfarenhet icke heller.

För de flesta industridkare blefve det, om de skulle använda 13-åriga arbetare med 8 timmars daglig arbetstid, en betydande olägenhet att ordna fabriksdriften med hänsyn till olika arbetstid för olika arbetare, och antagligen skulle 13-åringar inom många branscher icke vidare komma att antagas i arbete. — För industrien själf vore detta måhända mindre att beklaga. Men denna fråga är otvifvelaktigt af större betydelse för den stora del af vårt lands befolkning, som på grund af sina ekonomiska förhållanden önskar och måste önska, att deras barn så snart som möjligt efter slutad skolgång beredas arbetsförtjänst. Man tänke blott på de arbetarfamiljer med många små barn, där fadern ensam bidrager till underhållet och längtar efter den dag, då han skall få ekonomisk hjälp af sitt äldsta barn. Vi hålla alltså före, att den föreslagna restriktionen i arbetstiden för minderårig, som fyllt 13 år, är opraktisk och onödig, samt erinra därom, att enligt såväl nu gällande bestämmelser som förslaget om läkareundersökning af den minderåriges kropps-konstitution och förmåga att uthärda arbete skall både föregå hans anställande och upprepas vid regelbundet återkommande besiktningar, och att därigenom tillfyllestgörande garanti synes vara lämnad, för att ingen annan minderårig anställas i eller fortsätter med industriellt arbete än den som tål vid detsamma.

Vidkommande minderåriga arbetares fortsatta skolundervisning, innehåller nu gällande lag af den 17 oktober 1900 i 3 §, andra stycket, det stadgande, att arbetsgifvare skall vara pliktig att bereda minderårig, som icke fyllt 15 år, den ledighet, som för deltagande i fortsatt skolundervisning kan erfordras. Mot den häri uttryckta principen kan ju icke vara något att anföra. Men det vill ock synas, som om denna princip uti nämnda lagrum fått ett fullgodt uttryck, och som om nya och

utvidgade bestämmelser i detta afseende borde vara öfverflödiga. Det torde väl i framtiden såsom hittills i allmänhet och med högst få undantag blifva så, att unga arbetare, som äro hänvisade till kroppsarbete i yrkenas tjänst, icke efter afslutandet af den egentliga skolgången under mer än högst ett par år ägna någon tid åt fortsatt skolutbildning, och att sålunda en kroppsarbetare efter fyllda 15 år, då hans lagliga skyldighet att själfständigt försörja sig inträder, också ägnar sig helt och hållet åt förvärfvarsarbete. Lagen af den 17 oktober 1900 har beaktat detta förhållande och innehåller fördenskull bestämmelser endast om tillfälle för fortsatt skolutbildning åt minderåriga under femton år. Det nya lagförslaget tager icke hänsyn härtill utan förutsätter, att minderåriga ända upp till 18 års ålder bevista yrkes- och skolkurser, och föreskrifver dessutom, att för minderårig, som bevästar dylika kurser arbetstiden skall afkortas så mycket som motsvarar undervisningstiden.

Det är lätt att inse, att för industrier, som använda stor procent minderåriga dessa bestämmelser skulle komma att medföra stort och mycket ofördelaktigt inflytande. Antag att i en fabrik med 200 arbetare 90 äro minderåriga i åldern mellan 13 och 18 år, och att flertalet af dessa å olika dagar och olika tider af dagen äro upptagna af särskilda yrkes- eller skolkurser. Huru skall det blifva möjligt att, då nästan halfva arbetsstyrkan icke alltid är tillgänglig, ordna arbetet på ett för såväl arbetsgifvare som för öfriga arbetare någorlunda tillfredsställande sätt? Svårigheten skulle blifva särskildt kännbar för fabriker på landet med deras ofta långa afstånd till lokalerna för de eventuella undervisningskurserna, och vilja vi erinra om, att en stor mängd fabriker äro belägna på landsbygden, bland dem åtskilliga af bomullsspinnerierna.

Då nu skyddslagstiftningens tillämplighetsområde utvidgas, hade man kunnat vänta sig, att mera hänsyn tagits till yrkenas och industriens berättigade intressen i nu omhandlade hänseende. Man frågar sig hvarför så icke skett, och på denna fråga lämna också de den Kungl. propositionen bifogade handlingarne svar. Det har varit omtanken om den planerade obligatoriska fortsättningsundervisningen, som föranlett nu ifrågavarande bestämmelser angående minderåriga. Utan att vilja bestrida betydelsen af dylik undervisning tillåta vi oss emellertid anmärka, för det första att förslag därom ännu icke föreligger, att det sålunda är ovisst, huru denna undervisning kommer att inrättas, samt att det förefaller egendomligt att vid stiftande af lag om arbetareskydd anticipera dess tillvaro.

Enligt vår mening föreligga icke skäl till en sådan ändring af bestämmelserna om minderåriga industriarbetares skolgång som lagförslaget innehåller. Däremot hafva vi gifvetvis ingenting att erinra mot den förtydligande bestämmelsen om att religions- (konfirmations-) undervisning för den minderåriga icke får förhindras eller mot stadgandet om att de kurser, som den minderåriga bör beredas tillfälle besöka, äro sådana som helt eller delvis bekostas af staten eller kommun.

Det har af oss i olika sammanhang här ofvan framhållits, att de bestämmelser i lagförslaget, mot hvilka vi vändt oss, skulle medföra ödesdigra följder åtminstone för vårt yrke. Vi kunna icke med olika tider för olika arbetare rationellt sköta vår industri och vi kunna icke rekrytera våra arbetarekårer med endast vuxna personer. För bomullsspinnerierna är det därför nödvändigt att fortfarande få använda minderåriga från och med 13-åringar under 10 timmar dagligen, emedan eljest nödig arbetskraft icke kan anskaffas. Vi skulle eljest tvingas att tid efter annan afbryta arbetet i hela fabriken, hvilket skulle medföra förlust för oss själva samt för hela vår arbetarestam, vuxna som minderåriga, samt i sin ordning sanno-

likt föranleda ersättningsanspråk mot oss i en eller annan form från de vuxna arbetarnes sida.

En första följd af lagens genomförande blefve antagligen att driften i våra fabriker i följd af den ökade svårigheten för att icke säga omöjligheten att erhålla tillräcklig, fullt lämplig arbetskraft för 10 timmars arbetsdag, måste inskränkas till 8 timmar om dagen. Härigenom komme tillverkningen att minskas och tillverkningskostnaden att väsentligt stegras. Importen af bomullsgarn komme att ökas till skada för landets handelsbalans och konkurrensen med utlandet trots tullskyddet omöjliggöras, särskildt beträffande den alltmåra allmänt bedrifna tillverkningen af medelfina garnnummer.

De mekaniska anordningarna såväl som byggnaderna för ett bomullsspinneri äro så kostbara, att endast de intensivaste ansträngningar från ledningens sida för vinnande af stor och därigenom billig produktion kunna göra ett sådant företag bärande. Maskinerna blifva fort omoderna och måste på kort tid amorteras.

Att vi nu särskildt framhålla spinneriindustriens bekymmer för framtiden, om förslaget skulle blifva upphöjdt till lag, får icke anses bevisa, att vi anse förslaget antagligt för andra grenar af textilindustrien eller industrien i allmänhet. Det är på grund af den kappt tillmätta tiden, som vi måst inskränka oss till att af bomullsspinnerierna begära nedan anförda sifferuppgifter. Det torde dessutom finnas få industrier, där olägenheterna af den föreslagna lagen blefve så stora som inom denna speciella industri. Siffrorna angående arbetare vid selfactorer och ringspinnmaskinerna torde vara ett slående bevis härför.

Rörande uppgifterna om arbetareantalet vid bomullsspinnerierna bedja vi få särskildt anföra:

I skrifvelse, där berörda paragrafer i lagförslaget intagits, begärdes uppgift från landets *samtliga egentliga* bomullsspinnerier öfver hela antalet arbetare, antalet arbetare under 14 år och antalet arbetare mellan 14 och 18 år dels inom hela deras etablissemang dels inom de afdelningar däraf, där minderåriga pläga användas mest. Svar ingick från alla dessa spinnerier med undantag af *ett enda* och meddelas svaren härmed i tabellform.

Af tabellen framgår, att antalet minderåriga, som användas i bomullsspinnerier är mycket stort både absolut taget och i förhållande till antalet öfriga arbetare. Särskildt skarpt framträder emellertid proportionen mellan hela antalet anställda och antalet minderåriga vid selfactorer och ringspinnmaskiner det vill säga de egentliga spinnmaskinerna.

Hela antalet minderåriga utgör vid selfactorerna 147 af 368 och vid ringspinnmaskiner 794 af 1,348.

Holmens Bruks och Bergs Aktiebolag (samma ägare) hafva vid selfactorerna 50 procent minderåriga, Götafors 67 procent, Strömma mera än 50 procent minderåriga vid samma klass maskiner.

De mest slående siffrorna vid ringspinnningen äro för

Dala	100	procent.		
Norrköpings Bomullsväfveri A.-B. nära	80	»		
Stockholms	»	80	»	för fabriken i Stockholm.
»	»	90	»	» » » Torshag.
Strömma Bomullsspinneri	70	»		

S p i n n e r i	Manlig arbetare			Kvinnlig arbetare			Arbetare vid selfaktorer			Arbetare vid ringspinnmaskiner			Anmärkning
	Hela antalet	Under 14 år	Mellan 14 och 18 år	Hela antalet	Under 14 år	Mellan 14 och 18 år	Hela antalet	Under 14 år	Mellan 14 och 18 år	Hela antalet	Under 14 år	Mellan 14 och 18 år	
Ahlfors nya Spinneri A.-B.	82	1	26	113	—	16	—	—	—	61	1	30	Inga selfaktorer finnas
Aktiebolaget Perioden	58	4	13	98	6	14	—	—	—	39	8	17	” ” ”
Aktiebolaget Sjuntorp	121	4	27	144	7	23	15	—	5	48	9	19	” ” ”
Holmens Bruks & Fabriks A.-B. och Bergs A.-B.	167	7	65	297	8	61	70	3	30	114	7	66	” ” ”
Carlsbergs Spinneri, C. Schmidt & Son	9	—	2	33	—	6	—	—	—	12	—	5	” ” ”
Dala Väfveri A.-B.	11	6	5	22	1	4	—	—	—	16	12	4	” ” ”
Gäffe Manufaktur A.-B.	76	11	21	144	2	32	—	—	—	94	13	28	” ” ”
Götafors A.-B.	51	3	20	65	1	13	12	—	8	30	4	19	” ” ”
Hargs Fabrikers A.-B.	38	3	10	22	1	5	7	—	2	26	4	11	” ” ”
Claes Johansson & Co., Väfveri A.-B.	170	12	58	270	26	93	—	—	—	163	41	78	” ” ”
Jonsereds Fabrikers A.-B.	43	6	11	66	5	12	9	—	4	33	2	12	” ” ”
Kamphenofs A.-B.	72	4	25	82	2	7	*7	—	2	34	3	13	” ” ”
Kungsfors Spinneri A.-B.	132	6	25	142	5	38	45	1	12	78	9	29	” ” ”
Manufakturaktiebolaget i Malmö	98	6	16	203	2	56	27	1	6	67	5	35	” ” ”
Norrby A.-B.	28	—	—	56	—	13	—	—	—	33	—	13	” ” ”
Norrköpings Bomullsväfveri A.-B.	123	12	23	210	9	54	64	12	23	80	9	54	” ” ”
Näås Fabriks A.-B.	132	4	24	155	4	38	10	—	2	75	7	25	” ” ”
Rydahls Manufaktur A.-B.	94	6	10	114	7	14	27	2	3	59	11	16	” ” ”
Rydboholms A.-B.	109	6	17	129	3	28	33	—	7	63	9	21	” ” ”
Stockholms Bomullsspinneri & Väfveri A.-B., Stockholm	38	13	15	80	7	18	—	—	—	52	20	20	” ” ”
Do do Torshag	74	5	12	85	5	24	—	—	—	38	7	17	” ” ”
Strömma Bomullsspinneri A.-B.	25	—	6	102	3	45	—	—	—	60	3	31	” ” ”
Åkerlunds Bomullsspinneri A.-B.	114	6	35	100	3	22	42	2	22	37	6	20	” ” ”
Aug. Werner & Co:s Fabr. & Handels A.-B.	45	4	7	80	4	20	—	—	—	36	5	16	” ” ”
Summa	1,910	129	473	2,812	111	656	368	21	126	1,348	195	599	

Vid många spinneriers ringspinningsafdelningar öfverstiger de minderårigas antal 50 procent af antalet där anställda arbetare.

Vi äro fullt förvissade om, att en stor mängd industrier äro med oss hertinnan likställda. Det är sålunda icke i någon liten fråga, vi tagit till orda. Det handlar till sist om hela bomullsindustriens och säkerligen många andra industri-grenars välbefstånd och konkurrensförmåga.

På grund af hvad som anförts drista vi oss hemställa, att sådana ändringar i det ifrågavarande lagförslaget måtte föreslås, att de af oss påvisade missförhållandena förebyggas.

för Stockholms Bomullsspinneri- och Väfveri Aktiebolag

Gunnar Boëthius.

för Claes Johanssons Väfveri Aktiebolag för Kungsfors Spinn. Aktiebolag

Conrad Merk.

A. E. Håkanson.

för Åkerlunds Bom. Spinn. Aktiebolag

Albert Nordlund.

för Rydboholms Aktiebolag

A. E. Håkanson.